ואין [א]זר רואה את הנגעים וא"ת אהרן הסגירה אהרן [א]קרוב הוא ואין [ב]קרוב רואה את הנגעים אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה [א] שעה אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה קתני מיהת משה זר ואין זר רואה את הנגעים אמר רב נחמן בר יצחק שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובין בפרשה מיתיבי [ג]חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל [ב] יבמה מלך אישה כהן גדול בנה [ג] סגן בן בנה משוח מלחמה ואחיה נשיא שבט ואבילה על שני בניה קתני מיהת יבמה מלך מלך אין כ"ג לא אימא אף מלך כתנאי [1]ויחר אף ה' במשה רבי יהושע בן קרחה אומר [ג]כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם ר"ש בן יוחי אומר אף זה נאמר בו רושם שנאמר [1]הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא הכי [ד] קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי וחכמים אומרים לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד ויש אומרים [ז]לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר [2]ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי ואומר [3]משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מאי ואומר וכי תימא [ה] לדורות הוא דכתיב ואומר משה ואהרן בכהניו וכל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם והכתיב [4]ויצא (משה) מעם פרעה בחרי אף ולא א"ל ולא מידי אמר ר"ל סטרו ויצא ומי אמר ר"ל הכי והכתיב [5]ונצבת לקראתו על שפת היאור ואמר ר"ל [ו] מלך הוא והסביר לו פנים ורבי יוחנן אמר רשע הוא והעיז פניך בו איפוך [ח]א"ר ינאי לעולם תהא אימת מלכות עליך דכתיב [5]וירדו כל עבדיך אלה אלי ואילו לדידיה לא קאמר ליה רבי יוחנן אמר מהכא [6]ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב אמר עולא בקש משה מלכות ולא נתנו לו דכתיב [7]אל תקרב הלום ואין הלום אלא מלכות שנאמר [8]מי אנכי ה' אלהים [וגו'] כי הביאתני עד הלום מתיב רבא [ז] רבי ישמעאל אומר יבמה מלך אמר רבא [ח] לו ולזרעו קאמר וכל היכא דכתיב הלום לדורות [ט] הוא והא גבי שאול דכתיב [9]הבא עוד הלום איש הוא [י] אין זרעו לא איבעית אימא הא הוה איש בשת ואיבעית אימא שאני שאול דאפי' בגויה לא קאים [י]כדר' אלעזר אמר רבי חנינא [יא] בשעה שפוסקים גדולה לאדם פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות שנאמר [10]לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא [יב] וגו' [י]ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו שנאמר [20]ואם אסורים בזקים ילכדון בחבלי עוני: בעלי מומין בין בעלי מומין כו': מנא ה"מ דת"ר [יג] [30]כל זכר לרבות בעלי מומין למאי אי לאכילה הרי כבר נאמר [40]לחם אלהיו מקדשי הקדשים [יג] יאכל אלא לחלוקה תניא אידך [50]כל זכר לרבות בעלי מומין למאי אי לאכילה הרי כבר אמור אי לחלוקה הרי כבר אמור [יד] שיכול אין לי אלא תם ונעשה בעל מום בעל מום מעיקרו מנין ת"ל כל זכר תניא אידך [60]כל זכר לרבות בעלי מום למאי אי לאכילה הרי כבר אמור ואי לחלוקה הרי כבר אמור ואי לבעל מום מעיקרו הרי כבר אמור שיכול אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין ת"ל כל זכר כלפי לייא אמר רב ששת איפוך רב אשי אמר לעולם לא תיפוך ואיצטריך סלקא דעתך אמינא

אימא

רש"י

ואין זר רואה את הנגעים. דכתיב (ויקרא יג) והובא אל אהרן וגו': **ואין קרוב רואה את הנגעים.** כדתניא בסנהדרין (דף לד:) כל ריב וכל נגע מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים: **היתה אלישבע יתירה.** ביום שהוקם המשכן קאי בסדר עולם: **בנה סגן.** אלעזר: **בן בנה.** פנחס משוח מלחמה [ט] כדאשכחן במדין אותם ואת פנחס בן אלעזר הכהן לצבא והוא המדבר אל העם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם: **אחיה.** נחשון: **כתנאי.** אם משה כהן היה: **נאמר בו רושם.** סימן מה של חרון היה שם. פעמים הכאה פעמים נזיפה פעמים קללה וגידוף כגון (שמואל א כ) ויחר אף שאול כתיב [טו] בתריה בן נעות המרדות ויחר אף אליהוא (איוב לב) לא רבים יחכמו (שם) ויחר אף יעקב ברחל התחת אלהים (בראשית ל) לשון נזיפה הוא: **הלא אהרן אחיך** [טז]. שהיה ראוי להיות לוי ידעתי כי דבר ידבר הוא ומשם זכה [יז] לכהונה: **לא נתכהן משה.** ולא [יח] פסקו לו כהונה מעולם: **ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו.** אבל הוא כל ימיו כהן היה ורב דאמר כיש אומרים: **בניו יקראו על שבט הלוי.** אבל הוא כהן: **וכי תימא לדורות הוא דכתיב.** לאחר זמן נכתב כשהיו מייחסים את הכהונה ואת הלויה ולהכי נקט בניו יקראו דלא הוה ליה למימר משה יקרא על שבט הלוי שהרי לא [יט] קיים ואין לו לומר אלא על המתייחסים: **סטרו.** הכהו על לחיו: **הסביר לו פנים.** והיינו ונצבת לקראתו לפי גדולתו הכון לקראתו: **העיז בו פניך.** היינו ונצבת לקראתו למלחמה ולדבר עזות: **ואילו לדידיה לא קאמר ליה.** וירדת אלי והשתחוית לי לאמר וגו' ואע"ג דמסקנא הכי הוה דכתיב (שמות יב) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו וגו': **וירץ לפני אחאב.** אחאב רוכב והוא רץ לפניו שהיה אחאב יחידי ולאו אורח ארעא: **מי אנכי.** דוד אמרה: **שאני שאול דאפי' בגויה לא קמא** [כ]. ומיהו הלום מלכות עולמית הוא וכשפסקו לו לשאול מלכות עולמית פסקו לו אבל הוא גרם לעצמו שתנטל הימנו: **כדרבי אלעזר.** דאמר אם הגיס כו' ויגבהו ואם אסורים בזקים גבהות לבם גורם להם להיות אסורים בזקים ילכדו [כא] בחבלי עוני: **כל זכר.** קמא במנחה כתיב בלו את אהרן: **אם לאכילה.** להתירו לאכול מחלק חביריו אם יזמנוהו עמהם אבל הוא לא יחלוק: **לחלוקה.** ליטול חלק כאחד הכשרים: **כל זכר.** תניינא בחטאת כתיב והשלישי באשם. וברייתות הללו בת"כ במדרש המקראות: **כלפי לייא.** בעל מום עובר משמע להתירו טפי מבעל מום קבוע: **לא תיפוך.** ואיצטריך קרא למידרשיה הכי מהו דתימא קרא קמא קבוע הוא דאכשר רחמנא [כב] חס עליה משום דלית ליה היתירא למחר וליומא אחרינא אבל עובר דאית ליה היתירא למחרת:

תוספות

אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים. פלוגתא היא במסכת נגעים פ"ב (מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו ותנא [כג] ברייתא דהכא כרבי מאיר וטעמא דרבי מאיר כדמפרש באחד דיני ממונות [י] מקיש ריבים לנגעים [כד] מה נגעים ביום אף ריבים ביום ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים ורבנן לא מקשי דסברי דיני ממונות בלילה: **אני מסגירה אני חולטה אני פוטרה.** בספרי תניא אמר אהרן נמצאת מפסיד לאחותנו שאיני יכול להסגירה ולא לטמאה ולא לטהרה לפי דבריו [כה] למדנו שהיה אהרן דורש אין אדם רואה בנגעי קרובו ותימה במה היה מפסידה הא [כו] דאין אדם רואה את הנגעים כל שכן שהיתה טהורה:

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ט מהל' טומאת צרעת הלכה ג:
לב ב מיי' שם הלכה א ופסק דקרוב רואה:

תורה אור השלם

1. וַיִּחַר אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: שמות ד, יד
2. וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל שֵׁבֶט הַלֵּוִי: דה"א כג, יד
3. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרִאים אֶל יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם: תהלים צט, ו
4. וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בָּחֳרִי אָף: שמות יא, ח
5. לֵךְ אֶל פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ לִקְרָאתוֹ עַל שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ: שמות ז, טו
6. וְיַד יְהוָה הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה: מ"א יח, מו
7. וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא: שמות ג, ה
8. וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי אָנֹכִי אֲדֹנָי יֱהוִה וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתַנִי עַד הֲלֹם: ש"ב ז, יח
9. וַיִּשְׁאֲלוּ עוֹד בַּיהוָה הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה הוּא נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים: ש"א י, כב
10. לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת מְלָכִים לַכִּסֵּא וַיֹּשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ: איוב לו, ז
11. וְאִם אֲסוּרִים בַּזִּקִּים יִלָּכְדוּן בְּחַבְלֵי עֹנִי: איוב לו, ח
12. כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: ויקרא ו, יא
13. לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל: ויקרא כא, כב
14. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו, כב
15. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז, ו

שינויי נוסחאות

א] באותה שעה אמר אני כצ"ל (ש"מ): **ב]** ישראל ואבל אחד יבמה כו' כצ"ל (*ש"מ. וכ"ה בסד"ע רבה פ"ז): **ג]** נ"א בניה סגני כהונה (סד"ע רבה ומ"ר), וע' מהרש"א: **ד]** אלא הכי קאמר ליה אני כצ"ל (ש"מ): **ה]** ההוא לדורות כצ"ל. וכן ברש"י (ש"מ). ובכי"ל וכ"ת איש הא"להים איקרי כהן לא איקרי: **ו]** בש"מ נוסף אמר לו הקב"ה למשה: **ז]** בכתה"י רבה. וכצ"ל (דק"ס). ובכי"ל מתיב רבא בר ישמעאל יבמה וכו'. וניחא דלעיל הובא ברייתא זו בסתם: **ח]** נ"א רבה בר עולא (*ש"מ): **ט]** נ"א עד עולם הוא (צ"ק, ד"ו רפ"ב). נ"א לו ולזרעו הוא (כי"צ): **י]** ל"ל והוא (*ש"מ): **יא]** בכתה"י וש"מ נוסף דאמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא: **יב]** נ"א לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגיס וכו' (כי"מ). נ"א לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם משפיל עצמו הקב"ה מגביהו שנ' ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגיס וכו' (כי"צ): **יג]** בכל כתה"י נוסף ומן הקדשים: **יד]** בד"ו רפ"ט וש"ח נוסף אלא לבעל מום מעיקרו. וכ"ג ל"ק. ולכא' ה"נ ל"ל בברייתא שאח"ז: **טו]** וכתיב (כי"פ): **טז]** בכי"י נוסף הלוי: **יז]** בכי"פ זוכה: **יח]** ל"ל לא (כתה"י): **יט]** לא היה קיים כצ"ל (*ש"מ, הגרי"ב): **כ]** נ"א קיימא (*הגרי"ב): **כא]** ל"ל וילכדו (ש"מ). ובכתה"י וילכדום: **כב]** רחמנא דחס כצ"ל (ש"מ): **כג]** ל"ל ואתא (שמכ"י). [אמנם שם לא העביר קולמוסו על תיבת ותנא, אך נר' שנתכוון למחקה]: **כד]** לנגעים ונגעים לריבים מה כו' כצ"ל (צ"ק): **כה]** גי' ש"מ דרכינו. וכ"ה לשון הספרי שם: **כו]** כיון דאין כצ"ל (ש"מ):

מסורת הש"ס

א) נגעים פ"ב מ"ה [ע"ש בר"ש] ת"כ תזריע נגעים פ"א ה"י ספרי בהעלותך קה—קו, **ב)** סדר עולם פ"ז, **ג)** ע' רש"ק מה שהקשה על רש"י בחומש מסוגיא דהכא, **ד)** ע' ת"כ צו מילואים פרש' א הי"ד, **ה)** מנחות לח. ע' מכילתא בא פ"ג, **ו)** [מגילה יג: ע"ש], **ז)** וע' עירובין נד. נדרים נה., **ח)** ת"כ צו פ"ג ה"ה, פ"ז ה"ו, פרש' ד ה"ט, **ט)** סוטה מג., **י)** [סנהדרין לד:]

מוסף רש"י

אני אמרתי אתה כהן והוא לוי. שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן (שמות ד יד) **ואילו לדידיה לא קאמר ליה.** ותרד אלי והשתחוית לי, ואע"ג דמסקנא הכי הוה ויקם פרעה לילה: **וירץ לפני אחאב.** אליהו רץ לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו, שאין דרך מלכים ללכת יחידי (מנחות צח.) **שנא' לא יגרע מצדיק עיניו.** וסיפיה דקרא ויושיבם לנצח ויגבהו והיינו גדולה לדורות: **ואם הגיס דעתו כו'.** הכי סמכי קראי ויושיבם לנצח ויגבהו ואם אסורים בזיקים על ידי שמגביהין עצמן באין לידי עניות ויסורים (מגילה יג:) **כלפי לייא.** שתי מלות הן, כלפי היכן נוטה דבר זה הא איפכא מסתברא. לייא, היכן, וחבירו בברכות בפ' הרואה (נח.) חלבי לנהרא כגני לייא, חרסים שבורים להיכן הולכין (פסחים ה:):

ליקוטים

סטרו ויצא. פי' מפני שכתוב (משלי יב) יש בוטה כמדקרת חרב, וכך יש דבור שסוטר אותו על פניו, וכתיב (דברים כז) ארור מכה רעהו בסתר, שקרא מכה הדבורים שמדבר בו, וכך כאן יקרא מה שדבר נגדו קשות ובפרט נגד המלך, סטרו. כי אין סברא שיכה אותו לעיני הכל, אבל סטרו בדיבור היה עושה כי הדיבור אפשר לתרץ, ואם יאמרו עבדי פרעה למה עשית זה, יכול לתרץ דיבור שלו, מה שאין כן בהכאה ממש. (ח"א מהר"ל) **בשעה שפוסקין גדולה לאדם וכו'.** כי כל גדולה ראוי לשיהיה לו ולבניו אחריו, שהרי בע"כ אם בנו ראוי למלכות בנו קודם אל הכל, ואם יורש ממונו כל שכן שיהיה יורש השררה של אביו. ועוד כי הבן יש לו חבור וצירוף אל אביו, ואם אביו מלך הבן הוא בן מלך, ובזה הבן קרוב אל המלכות, רק אם מגביה עצמו הקב"ה משפילו. ובפ"ק דמגילה פירשנו עוד ע"ש (ח"א מהר"ל): **אני מסגירה אני חולטה כו'.** [ובספרי תניא נמצאת מפסיד לאחותנו כו', והק' התוס' במה היה מפסידה, דהא כ"ש שהיתה טהורה עיי"ש]. ונלע"ד ע"פ דאיתא ב' סברות בענין הנגעים, האחד דהוא דבר נמשך מזוהמת חטא ולאו מזבח כפרה, והכי משמע פ"ק דשבועות דאמרי' לכל חטאתם ולא לכל טומאתם, ופריך וכו' על ז' דברים נגעים באים אלמא דאיכא פלוגתא בהא אי אתא לכפר חטא או לא. ועי' מ"ש השל"ה באריכות בדרוש שבת הגדול לפ' מצורע דצרעת משרע"ה היה דבר נמשך מזוהמת קין והבל ע"ש. וסברא הב' דהוא מזבח כפרה להתם החטא וטובה היא לגביה שסר עוונו עי"ז. ונ"ל דיש נפ"מ בין ב' הסברות, דאם נאמר שהוא דבר נמשך מהזוהמא, א"כ י"ל דר"מ דס"ל בפ"ב דנגעים דאין כהן רואה נגעי קרוביו הוא מסברא דחשדינן ליה שלא ידקדק ויטהרנו כמ"ש שם במתני' לענין נדרים ובכורות, ולהכי ה"ה לטמא אינו רואה דתניא בת"כ אקרא דלטהרו או לטמאו דכהן המטמא הוא המטהר וכיון דאינו ראוי לטהרו אינו יכול לטמאו. אבל לסברא הב' דהנגע וטומאתו הוא להתם החטא א"כ ליכא חשדא כלל דאם הוא טמא והקב"ה שלח לו לכפר עליו למה יטהרנו וימנע ממנו הכפרה, ואם הוא טהור למה יטמאנו חנם דאפשר אין בו חטא כלל. ולפ"ז צ"ל דגזה"כ הוא לפסול הקרוב מדרש דמקיש נגעים לריבים. ובזה יבואר דהנה אהרן אמר תרי מילי הנראים דסתרי אהדדי, דקאמר שנפסיד לאחותנו פי' דס"ל דהנגע בא להתם החטא, וכיון שאין מי שיטמא אין לך הפסד גדול מזה שלא יסור החטא ממנה, וקאמר שקרוב אינו רואה את הנגעים, וכבר ביארנו שלסברא זו אין לפסול את הקרוב. להכי קאמר לפי דרכנו למדנו שהיה אהרן דורש כו' פי' לאו מסברא אלא מדרש הכתוב ודו"ק. ומתורץ בהכי קו' התוס' ושאר דקדוקים. (כבוד טוב) **מר"א בר"ש גמירנא דאמר בבית הכסא.** נסתפקתי אם מותר לעיין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים. והיה נראה לכאורה דמותר דהא קיי"ל דברים של חול מותר לאומרן בלשון הקודש. (ואהא סמיכנא ועבידנא עובדא לעיין בבית הכסא בספרי פילוסופיא המועתקים ללשון עברי כגון ס' המדות לארסטו והדומה לו, ואפילו המחוברים בחכמת הטבע ובמה שאחר, עם היותם נחשבים לרד"ק ולר"ש בן תיבון בהקדמת המורה וסיעתם מעשה בראשית ומרכבה, שרי להו מרייהו שעשו כוונים מדמיונו של הר"מ ז"ל להעציבה), שמע מינה בלשון עצמו ליכא משום קדושה אלא בתר ענין אזלינן. והא נמי ליכא ענין קדושה כי אם להרהר ולחשב באופני הדבור הנאות והלשון המדוקדק. ואפילו לדבר בם להוציאם בפה היה מותר. הגע בעצמך כשהיו ישראל על אדמתן ולשונם לשון הקודש, היו בודאי משתמשין בו אף בבה"כ ולכל צרכם (אע"פ שבלי ספק יש קדושה בלשון גם מצד עצמו. וזהו דעת קצת במה שנקרא לשון הקודש). איברא לדידן מסתברא לאיסורא כיון שאין דרך להגיע לידיעת לשון הקדש על נכון כי אם ע"פ הכתובים אשר יורו באצבע על כללי הדקדוק, שלא נשארה בידינו ידיעת דרכי להק"ק אם לא על פיהם. ועל כן אי אפשר לעמוד בהם בלי הרהור דברי תורה ופסוקי המקרא ואסור. **שמעתי** על הרמב"ן ז"ל שהיה מעיין בספרי לשון לעז של חכמי אומות העולם בבה"כ כדי שלא להרהר בד"ת (וכ"כ הרע"ב ספ"ה דאבות), וכן היה מנהגו של א"מ הגאון ז"ל. ואם [לא] היו מוצאים יותר בעיון הנ"ל, נ"ל שלא היו עוסקים בהם. וצ"ע אליבא דר"י דפ' שתי הלחם (מנחות צט ע"ב) דאית ליה דברים ככתבן ואו"ל לבן דמא צא ובדוק שעה שאינה לא יום ולא לילה ולמוד בה חכמת יוונית. הא איכא שעי דבה"כ דליכא לקיומי בהו קרא דוהגית, וילמוד בהם שם. וכן יש להוכיח מהא דאיתא בזבחים בפ' טבול יום א"ר הא דינא מר"א בר"ש גמירנא בבה"כ שהיה גורס שם למודו לאונסו. ולא הוה חייש לעיוני בדברים של חולין כה"ג כי היכי דלא ליתי לידי הרהור תורה בבה"כ. וכן פ"ק דקידושין (דף ל"ג) דילמא לאונסיה שאני. וצ"ע. וי"ל שלא היה להם ספרים בחכמות חיצוניות לעיין בהם. או שמא מתוך שדברי תורה היו שנונים בפיהם ולא היו מעיינים בהם אלא במחשבה, לא מתוך הספר, כי לא ניתנו ליכתב בימיהם, ומתוך העיון המחשבי נאנסו ושכחו להפסיק ההרהור בדברי תורה ולהסיח דעתם לדברים אחרים בהכנסם לבה"כ. ובאמת אין להביא ראיה מן התנאים בדברים כאלו. ומההיא דמנחות נמי ליכא למשמע, ותסברא אטו מי ליכא שעי דבה"כ והא לא אפשר בהו לקיומי קרא כדכתיב (וכה"ג איתא פ' ר"ע (שבת פט ע"ב) דל תרתי סרי ופלגא דמיכל וצלויי ודבה"כ) (איברא להירו"ר דמיתי בב"י ספ"ה. אה"נ דאיכא לקיומיה התם נמי ולק"מ. ועמ"ש שם בחבורי בס"ד) אלא מאי אית לך למימר דברים ככתבן לאו דוקא, שעה שאינה לא יום ולא לילה נמי לאו דוקא, ושעה דבה"כ אינה חשובה לא ביום ולא בלילה ואינה ראויה ללימוד חכמה מתחלתה וק"ל. נ"ל. יעבץ ס"ט (שאלת יעב"ץ ח"א סי' י): שאלה. הא דתניא בפ' אין עומדין (ברכות ל"א ע"א) דאין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, ופרש"י שאינה צריכה עיון כדי שלא יהרהר בה בתפלה. וא"כ לפי זה צריך נמי ליזהר שלא ליכנס לבית המרחץ ולבהכ"ס מתוך הלכה שאינה פסוקה, שלא יהרהר בד"ת באותן מקומות, כדאמר בכמה דוכתין בתלמוד דאסור להרהר שם בד"ת. או שמא יש לחלק. תשובה. יראה דיש לחלק. וכן מצאתי כתוב דקמאי נמי הוו מספקי בהך מילתא. וכתב שם הכותב דיש ראייה להתיר מהא דאיתא פ"ק דקידושין (ל"ג ע"א) גבי בר קפרא ורבי שמעון, דפריך תלמודא והאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, ודחי דילמא לאונסו שאני. ופרש"י פעמים שהיה טרוד ומעיין בשמועתו לפני כניסתו ועל כורחו הוא שמעיין וגורס בה בבית המרחץ עכ"ל. הרי מוכח בהדיא מדברי רש"י דשרי, דאל"כ לא הוי לאונסו, דפשע בתחילת כניסתו לבית המרחץ. וגם נראה מתוך הסברא דיש לחלק, דודאי לעמוד ולהתפלל מתוך הלכה שאינה פסוקה אסור משום דא"א לו לכוין יפה, מ"מ נראה דודאי הרהורי הלכה ירחיקוהו למעיין בה, וא"כ ע"כ יהא לבו טרוד אם עיין הוא בהלכה לא יוכל לכוין תפילה, ואם יכריח מחשבת לבו לסלק עיון ההלכה, ההיא גופה טירדא היא לו שצריך להסיר מלבו מה שהוא חפץ לחשוב בו ויפסיד ע"י כך כוונת התפילה. ועל טירדא מועטת הקפידו הראשונים לענין תפלה כדאמר פ' הדר (עירובין ס"ה ע"א) הבא מן הדרך לא יתפלל תוך ג' ימים, שמואל לא הוי מצלי בביתא דהוי ביה שיכרא, אבל בבית המרחץ איכא למימר, דלא גזרינן שמא יהרהר שם כיון דידע דעבירה היא יש בו כח להכריח את לבו שלא יהרהר שם, ואם היה לו טורח וטירדא על זה יהא כן. וק"ל. ותו יש לחלק, דדוקא גבי תפילה חיישינן פן יהרהר בה בד"ת משום דתרוויהו דברים של קודש הם, אבל לא חיישינן שיהרהר במקום הטינופת כגון בבית המרחץ ובבית הכסא בדברי תורה, דהוי גנאי וזלזול לדברי תורה שהוא בא לעסוק בה. ודמי קצת להא דאמרינן פ"ק דפסחים הוא עצמו מחזר עליו לשרפו מיכל קאכיל מיניה בתמיה. אמנם הדבר ידוע הוא, שקשה מאד להסיר מלבו בהרהורי התורה אפי' במקום הטינופת מי שלבו נבהל ולהוט לעיין בפלפול הלכה, ואף כי אמרינן פ' מי שמת אמר רב הונא ת"ח אסור לעמוד במבואות המטונפות מפני שאי אפשר לו בלא הרהור תורה, אלמא דחיישינן להכי וצ"ע (תרומת הדשן ח"א סימן מא):